

Školní stravování očima lékařky

Co by se mělo a nemělo vařit ve školních jídelnách, abychom zastavili růst (nejen dětské) obezity nebo cukrovky?

MUDr. Hana Krejčí

Výskyt nadváhy a obezity u dětí v ČR

Od 90. let prudký nárůst, zejména u chlapců

Nejvíce u starších školáků:

Každé 4. dítě má nadváhu

Každé 7. dítě je obézní

Výskyt závažné hmotnosti dětí v ČR 2009-2013

Věkové období	nadváha % nad 90 percentil BMI	obezita % nad 97 percentil BMI	podváha % pod 3 percentil BMI
kojenci	7.37	3.38	3.36
batolata	9,72	3,55	4.27
předškolní	13,91	7,86	4.05
mladší školní	20,86	10.75	2.83
starší školní	24.2	13.29	2.15
adolescence	22,07	12,4	1.52
raná dospělost	18,95	11,92	5.02

CAV 1991/Caterpillar Research 2013

Příčiny nadváhy a obezity u dětí

U méně než 5 %

- hormonální onemocnění
- geneticky podmíněné syndromy
- dlouhodobé užívání některých léků

U více než 95 %

Nepoměr mezi příjmem a výdejem energie:

nadbytek energeticky bohaté potravy
nedostatek pohybu

Zdravotní důsledky dětské obezity

Obezita v dětství = riziko obezity v dospělosti

Více než polovina obézních školáků zůstává obézních i v dospělosti

(zdroj: celostátní antropologický výzkum ČR 1981, 1991, 2001, 2011)

Čím školství nepřispívá k prevenci dětské nadváhy a obezity:

- Nedostatečná výuka o zdravém životním stylu
- Málo pohybu – neatraktivní hodiny tělocviku
- Automaty a bufety ve školách plné nezdravých potravin
- Školní stravování podle zastaralých výživových norem

Školní stravování – spotřební koš

Vyhláška MŠMT 107/2005 Sb. o školním stravování:

výživové normy pro školní stravování jsou uvedeny v podobě tzv. **spotřebního koše**

Věková skupina strávnicků, hlavní a doplňková jídla	Druh a množství vybraných potravin v g na strávnicka a den									
	Maso	Ryby	Mléko tekuté	Mléčné výrobky	Tuky volné	Cukr volný	Zelenina	Ovoce	Brambory	Luštěniny
3 - 6 r. přesnídávka, oběd, svačina	55	10	300	31	17	20	110	110	90	10
7 - 10 r. oběd	64	10	55	19	12	13	85	65	140	10
11 - 14 r. oběd	70	10	70	17	15	16	90	80	160	10
15 - 18 r. oběd	75	10	100	9	17	16	100	90	170	10

Spotřební koš (SK)

Smyslem spotřebního koše má být **zajištění všech potřebných živin** podle výživových doporučení, a tím i **zdravé, pestré a vyvážené stravy**.

ALE!

- vychází z výživových doporučených dávek z roku 1989
- podle nových výživových dávek (WHO, DACH) významně překračuje doporučenou kalorickou hodnotu jídel a spotřebu bílkovin
- živočišné bílkoviny jsou součástí 4 komodit SK
- živočišné tuky jsou součástí 5 komodit SK
- sleduje pouze omezený počet potravinových skupin – např. chybí obiloviny a další tradiční i netradiční přílohy

Další nedostatky spotřebního koše

- Nesleduje a nijak nereguluje použití:
  - **solí**
  - **umělých sladidel**
  - výrobků s obsahem **transmastných kyselin**
  - dochucovadel typu **glutamátu**
  - polotovarů a instantních směsí
- **Zelenina**: nerozlišuje čerstvou a vařenou zeleninu, započítává sterilovanou, mraženou i sušenou zeleninu
- **Ovoce**: započítává koncentráty na přípravu „džusů“, slupku od banánů a citrusů

Další nedostatky spotřebního koše

- **Tuky:** nepočítá tuky skryté v potravinách, nerozlišuje kvalitu tuků a vhodnost jednotlivých druhů při vaření
- **Cukry:** nepočítá cukry v hotových koupených výrobcích (dezerty, cukrovinky, nápoje)
- **Uzeniny** počítá jako 100% maso
- Nekvalitní **rybí prsty** počítá jako 100% rybu
- Povinnou součástí obědů školních dětí je **mléko a mléčné výrobky** (často přeslazené a tučné)

2015 – rok nadějí na změnu?

- Nový školský zákon počítá s regulací prodeje potravin ve školních automatech a bufetech

...chybí však prováděcí vyhláška

- SZÚ spolu s hygieniky spustil program Zdravá školní jídelna a zahájil studii laboratorní analýzy školních obědů
- MZ zveřejnilo Nutriční doporučení ke spotřebnímu koši – metodický návod pro školní jídelny

...pro školní jídelny nezávazný, není ukotven v legislativě

...spotřební koš zůstává v původní podobě

Čím program SZŠ přispívá k prevenci dětské nadváhy a obezity:

Zapojení školy:

- výuka zdravého životního stylu
- výuka vaření, školní zahrada

Zapojení školní jídelny:

- ukázka zdravého vaření v praxi
- **chutné a nutričně vyvážené** jídlo z **čerstvých** surovin

Zapojení rodičů

Prosazování regulace školních automatů a bufetů

Prosazování aktualizace výživových doporučení